

Секція 8. Транскордонне співробітництво, децентралізація та регіональна економіка

Надал С.В.

Міський голова м. Тернополя, магістр з фінансів

Спасів Н. Я.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування ТНЕУ, доцент кафедри фінансів ІФНТУНГ

ДЕСТРУКТИВНІ ЧИННИКИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Запровадження бюджетної децентралізації за сучасних умов характеризується позитивними та негативними аспектами, які впливають на фінансове забезпечення регіонів. До позитивних слід віднести розширення повноважень місцевих органів влади, що дозволяє зміцнювати дохідну базу місцевих бюджетів, забезпечуючи незалежність у фінансовій площині, самостійність щодо визначення напрямів використання бюджетних коштів, яка створює умови для подальшого розвитку адміністративно-територіальних одиниць через призму запровадження стимулів для зростання соціально-економічних індикаторів і забезпечення добробуту територіальних громад. Негативні аспекти пов'язані найперше із макроекономічними чинниками, які не тільки пригальмовують бюджетну децентралізацію, впливаючи на її фінансовий бік, а й нівелюють позитивні здобутки першого року запровадження. Серед них домінуючим є ВВП (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів ВВП (номінального) в цілому та на душу населення в Україні впродовж 2012-2015 рр. [2]

Показники	2012 р.	2013 р.	Відхилення		2014 р.	Відхилення		2015 р.	Відхилення	
			(+, -)	(%)		(+, -)	(%)		(+, -)	(%)
1 ВВП, (номінальний) млн. грн.	1408889	1454931	+46042	+3.3	1566728	+111797	+7.7	1979458	+412730	+26.3
2 ВВП, (номінальний) млн.дол. США	175781	183310	+7529	+4.3	131805	-51505	-28.1	82477	-49328	-37,4
3 ВВП на душу населення, (номінальний) грн.	30912,5	31988,7	+1076.2	+3.5	35834,0	+3845.3	+12	46210,2	+10376.1	+29

4	ВВП на душу населення, (номінальний) дол. США	3856,8	4030,3	+173.5	+4,5	3014,6	-1015,7	-25,2	1925	-1090	-36,1
---	---	--------	--------	--------	------	--------	---------	-------	------	-------	-------

Дані табл. 1 переконливо засвідчують падіння ВВП особливо у 2014 р., за результатами якого спостерігаються найнижчі показники, що зумовлено військовою та економічною агресією з боку Російської Федерації, зниженням вітчизняного експорту та падінням світових цін на ключові експортні позиції, згортанням фінансово-господарської діяльності підприємств реального сектора економіки, кризою у банківській сфері. 2015 рік характеризується аналогічною тенденцією щодо зниження ВВП – порівняно із 2014 р. падіння становить 10%, що є доволі оптимістичним показником, зважаючи на вітчизняні реалії.

Наступними домінуючими чинниками, що впливають на процес децентралізації є інфляція, залучення прямих іноземних інвестицій і здійснення зовнішніх державних запозичень (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій, зовнішнього державного боргу та індексу інфляції в Україні впродовж 2012-2015 рр. [2]

Показники		2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
1	Індекс інфляції, %	99,8	100,5	124,9	143,3
2	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США	54462	57056	45916	51196
3	Зовнішній державний борг, млн. дол. США	37536,0	38792,2	46480,9	43428,2

Індекс інфляції, який характеризує зміну загального рівня цін на товари і послуги для домогосподарств, ілюструє чітку тенденцію до зростання у 2014 р. на 24 % та 2015 р. майже на 43 % порівняно із 2013 р., що є вкрай негативним аспектом щодо забезпечення добробуту населення на тлі збереження мінімального рівня заробітної плати – станом на 01.01.2016 р. – 1378 грн., на 01.05.2016 р. – 1450 грн., зменшення соціальних виплат та багатоступеневе підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги.

Падіння обсягів прямих іноземних інвестицій спостерігається у 2014 р. на 11,2 млрд. дол. США, що зумовлено відтоком іноземного капіталу та

зміною його вартості в результаті валютних коливань. Проте у 2015 р. ситуація частково стабілізується і відбувається незначне зростання – у 1,1 рази порівняно із 2014 р. , хоча про відновлення іноземного інвестування така тенденція ще не свідчить. Саме прямі іноземні інвестиції посилюють міжнародну інвестиційну позицію України та запобігають нарощуванню державного боргу, однак реалії щодо боргових зобов'язань держави загалом невтішні.

Зростання зовнішнього державного боргу в частині залучення коштів у вигляді кредитів іноземних банків та міжнародних фінансових організацій, а також розміщення на міжнародних ринках державних цінних паперів, у 1,2 рази в 2014 р. порівняно із 2013 р. дестабілізує національну економіку та створює велику «боргову яму», що негативно відбивається на макростабільності та призводить до глибоких структурних деформацій й асиметрій у соціальному-економічному житті держави.

Рівень заробітної плати є також індикатором економічних реформ, а, отже і децентралізації. Проте Україна за рівнем мінімальної заробітної плати демонструє вкрай низькі показники. Так, у грудні 2015 р. в еквіваленті євро вона становила 57 євро на місяць, а вже в січні 2016 р., за рахунок девальвації гривні, скоротилася до 52 євро [1]. Варто наголосити, що у кінці 2015 р. показник мінімальної зарплати в Україні, в перерахунку на євро, перебував на рівні 2000 року. Реальна заробітна плата в Україні в 2015 р. в порівнянні з 2014 р. скоротилася на 9,9 % [1]. Незважаючи на збільшення розміру заробітних плат, купівельна спроможність населення все одно знижується внаслідок інфляції та девальвації національної грошової одиниці.

Висвітливши вплив вищезазначених деструктивних чинників, необхідно наголосити, що нівелювання або недооцінювання їх впливу в подальшому може загрозливо позначитись на набутті регіонами фінансової самодостатності та на забезпеченні добробуту територіальної громади – а це прямий виклик як органам місцевої, так і державної влади в площині невиконання основних директив бюджетної децентралізації.

Література

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу із <http://www.treasury.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
3. Спасів Н.Я. Доходи місцевих бюджетів у контексті децентралізації в Україні /Н.Я. Спасів, С.В. Надал/. Вісник Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль: ТНЕУ–2016. – №2. – С. 102–112.
4. Спасів Н.Я. Релевантність вітчизняної бюджетної децентралізації умовам сучасності /Н.Я. Спасів, С.В. Надал/. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Національні особливості та світові тенденції управління та адміністрування на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки» (Дніпропетровськ, 12-13 квітня 2016 р.). – Дніпропетровськ: Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. – 2016. – С. 102-104.